

چەتئەلنىڭ ئارىلىشىدىن مىساللار

بۇ يەردە مىللىي جەمئىيەتلەر باشتىن كەچۈرگەن چەتئەلنىڭ ئارىلىشىدىن بىر قانچە مىساللار بار. بۇ مىساللار مىللىي جەمئىيەتلەرنىڭ مىللىي جەمئىيەتلەر مىنىستىرلىكى بىلەن ئورتاقلاشقان تەجرىبىلەرنى ئاساس قىلغان.

بۇ مىساللاردا «چەتئەل دۆلىتى» يېڭى زېلاندىيەدىن باشقا دۆلەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئاتالغۇ يېڭى زېلاندىيە سىرتىدىكى دۆلەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

بىرىنچى مىسال

مەھەللە ئەزالىرى دائىم يۇرتىغا بېرىپ دوستلىرى ۋە ئائىلىسىدىكىلەرنى كۆرۈشنى خالايدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار كونسۇل مۇلازىمىتىنى ئىشلىتىشى كېرەك. بۇ مۇلازىمەتلەر بىر دۆلەتنىڭ ئەلچىخانىسى ياكى كونسۇلخانىسى ئارقىلىق ئۇلارنىڭ چەتئەلدىكى پۇقرالىرىغا تەمىنلىنىدۇ ھەمدە پاسپورت، ۋىزا، ساياھەت ھۆججىتى بېجىرىش ۋە باشقا قانۇن ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

يېڭى زېلاندىيەدىكى مىللىي جەمئىيەت ئەزالىرىغا كونسۇلخانا خادىملىرى ئېيتتىكى ئەگەر ئۇلار يېڭى زېلاندىيەدىكى چەتئەل دۆلىتىنى تەنقىد قىلىدىغان گۇرۇپپىلار ياكى كىشىلەر بىلەن ئالاقە قىلسا، پاسپورت يېڭىلاش ياكى ۋىزا ئالالمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ جەمئىيەتنى ئۆز كۆز قارىشىنى بايان قىلىشقا، بەزى كىشىلەر بىلەن پاراڭلىشىشقا، نامايىش قىلىشقا ياكى گۇرۇپپىلارغا قوشۇلۇشقا ئامالسىز قالدۇرىدۇ. چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشى بۇ چەكلىمىلەر ئارقىلىق يېڭى زېلاندىيەدىكى جامائەتنى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ قاپسىلىپ قالغانلىقىنى ۋە كونتروللۇقىدا قالغانلىقىنى ھېس قىلدۇرىدۇ. پۇقرالار ئائىلىسىدىكىلەرنى ۋە دوستلىرىنى كۆرۈش ئۈچۈن ساياھەت قىلالىمىغاندا، بۇ ئۇلارنىڭ ئائىلىسى ۋە تۇرمۇشىغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ.

ئىككىنچى مىسال

مەھەللە، بىر ئىبادەت قىلىدىغان ئورن چەتئەللەرنىڭ ئارىلىشىشىنىڭ نىشانى قىلىنىدۇ. بىردىن ئىقتىداي كۈچلۈك يېڭى ئەزا مەھەللەلەرنىڭ دىنىي پائالىيەتلىرىگە ئىنتايىن ئارىلىشىپ كەتكەن. ئۇلار سىياسەت ھەققىدە كۆپ پاراڭلىشىشقا باشلىغان ۋە كىشىلەرگە ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىنى قوللاشنى ئېيتقان. ئۇلار نەسىھەتلىرىنىڭمۇ سىياسەت ھەققىدە بولۇشنى ئۈمىد قىلغان. يېڭى ئەزا يەنە كىشىلەرنىڭ چەتئەل دۆلىتىنى تەنقىد قىلىشنى توسماقچى بولغان. ئۇلاردىن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى چەتئەل دۆلىتى تەلەپ قىلغان.

چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى تەنقىد قىلغان مەھەللە ئەزالىرى، ھېلىقى يېڭى ئەزا بار ۋاقىتتا، قىسقا ئۇچۇر ۋە ئىجتىمائىي ئالاقە ۋاسىتىلىرى ئارقىلىق نامسىز تەھدىتكە ئېرىشتى. بۇ يېڭى ئەزا كېلىشتىن بۇرۇن بۇنداق ئىش يۈز بەرمىگەن. مەھەللە بۇ يېڭى ئەزانىڭ چەتئەلگە دوكلات قىلىۋاتقانلىقىدىن گۇمانلاندى. ئۇلار بۇ مەسىلىلەرنىڭ يېڭى ئەزا قوشۇلغاندىن كېيىن باشلانغانلىقىنى ۋە كىشىلەرنى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى قوللاشقا ئۇرۇنغانلىقىنى كۆردى. بۇ ئەھۋال كىشىلەرنىڭ بىخەتەر ئەمەسلىكىنى ۋە بىر-بىرىگە ئىشەنمەيدىغاندەك ھېس قىلدۇردى. جامائەتنىڭ بىر يەرگە جەم بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇ ئىبادەت ئورنىدىكى ئېتىقادىغا ئەھمىيەت بېرىشى تەسكە توختىدى.

ئۈچىنچى مىسال

بىر مەھەللەدە، كىشىلەر مەھەللە ئەزالىرىنىڭ بىرىدىن گۇمانلىق قىلمىشلارنى بايقىدى. بۇ كىشى ھەمىشە جەمئىيەتتىكى باشقا كىشىلەرنىڭ سىياسىي كۆز قارىشىنى ۋە پائالىيەتلىرىنى سوردى. مەھەللە بۇ كىشىنىڭ چەتئەلنىڭ يېڭى زىلاندىيەدىكى باش ئەلچىخانىسىغا ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىنى تەنقىد قىلىدىغان كىشىلەر ھەققىدە دوكلات قىلىشنى تەلەپ قىلغانلىقىنى بايقىدى.

بۇ كىشى بىلەن پاراڭلاشقان ۋە چەتئەلنى تەنقىد قىلغان بىر قىسىم مەھەللە ئەزالىرى كۈتۈلمىگەن مەسىلىلەرگە دۇچ كەلدى، مەسىلەن ۋىزا مەسىلىسى ۋە ئۇلار تۇغۇلغان يۇرتىغا كەلگەندە ئايرودرومدا سوئال سوراش. بۇنداق ئىشلار ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغان. ئۇلار بۇ مەسىلىلەرنى شۇ مەھەللە ئەزاسى بىلەن بولغان سۆھبەتنىڭ ئەلچىخانىغا دوكلات قىلىنغانلىقى ئۈچۈن يۈز بەردى دەپ ئويلىدى. بۇ جەمئىيەتتىكى كىشىلەرنى قورقىدىغان ۋە ئىشەنمەيدىغان قىلىپ قويدى، شۇڭا ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھەقىقىي كۆز قارىشىنى بايان قىلىشنى توختاتتى.

تۆتىنچى مىسال

ئۆزىنىڭ يۇرتىنى تەنقىد قىلغان بىر پائالىيەتچى، ئۇ دۆلىتىگە قايتقاندىن كېيىن ئورگانلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان. يېڭى زىلاندىيەدىكى مەھەللە بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، ئۆزى تونۇيدىغان بىرىگە بۇنداق ئىش يۈز بەرگەنلىكىدىن ئەپسوسلاندى.

يېڭى زىلاندىيەدە بىر نەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن، بىر مەھەللە ئەزاسى تەھدىد تېكىستلىرىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، ئۇلارنى چەتئەلگە ساياھەتكە بارسا ئېھتىياتچان بولۇشقا ئاگاھلاندۇردى. ئۇلار يېڭى زىلاندىيەدىكى چېغىدا ئۆز دۆلىتىدىكى كىشىلىك ھوقۇق مەسىلىسى ھەققىدە سۆزلەشكە باشلىغان. ھازىر، ئۇلار ئائىلىسىنى زىيارەت قىلىش ۋە ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىدىن تۇتۇش بۇيرۇقىغا ئەمەل قىلىش مۇمكىنچىلىكى بولغان دۆلەتلەرگە بېرىشتىن ئىنتايىن ئەنسىرەيدۇ.

ئۇلارنىڭ دۆلىتىدىكى ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى يۇرتىدىكى ئائىلىسىنى زىيارەت قىلدى، ھازىر ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ئۇلاردىن يېڭى زىلاندىيەدىكى كىشىلىك ھوقۇق ھەققىدە سۆزلەشنى توختىتىشنى تەلەپ قىلدى. بۇ بېسىم مەھەللە ئەزالىرىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىدىن ئەنسىرەپ، ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بولغان ئالاقىنى توختىتۋەتتى. ئۇلار يەنە يېڭى زىلاندىيەدىكى ئۆزلىرىنىڭ بىخەتەرلىكى ۋە سۆز ئەركىنلىكىدىنمۇ ئەنسىرەيدۇ.

بەشىنچى مىسال

ئىجتىمائىي تاراتقۇلاردا دائىم چەتئەلنى ئاشكارا تەنقىد قىلىدىغان مەھەللە ئەزاسى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى باشتىن كەچۈردى. ئۇلارنىڭ ئادرېسى، تېلېفون نومۇرى ۋە ئېلېكترونلۇق خەت قاتارلىق شەخسىي ئۇچۇرلىرى توردا ئېلان قىلىندى — بۇ دوكلات دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنداق قىلىشنى چەتئەل دۆلىتى دوكلات قىلىدىغان كىشىلەردىن تەلەپ قىلغان. مەھەللە ئەزاسى تېلېفون ئۇرۇش ۋە ئۇچۇرلار ئارقىلىق تەھدىتكە ئۇچرىغان. ئۇلارنىڭ تور ئالاقە ھېساباتلىرىمۇ نۇرغۇن ھاقارەتلىك باھالارغا ئېرىشكەن. مەھەللە ئەزاسى ئىنتايىن قورقتى ھەمدە بىخەتەر ھېس قىلمىدى.

كېيىن ئۇلار دوكلاتلىرىنىڭ چەتئەلنىڭ يېڭى زىلاندىيەدە تۇرۇشلۇق كىشىلەر تەرىپىدىن ئېلىپ بېرىلغانلىقىنى بايقىغان. ئۇلار ئىجتىمائىي تاراتقۇلاردا چەتئەلنى ئاشكارا تەنقىد قىلىشنى توختىتىش ئۈچۈن، مەھەللە ئەزاسىنى دوكلات قىلىپ قورقۇتتى. ئۇلار ئىجتىمائىي تاراتقۇلارغا بولغان كۆز قارىشىنى بايان قىلىش ۋە سۆزلەشنى توختاتتى.